

VAHINGOITTUNEEN HIRVIELÄIMEN JÄLJESTÄMISKOKEIDEN JÄRJESTÄMISOHJEET

Hyväksytty Kennelliitossa 16.6.2005 Voimassa 1.1.2007 alkaen

1. Yleistä

Koska koiran kyky seurata haavoittuneen riistaeläimen jälkiä todetaan keinotekoisesti maastoon sijoitettua verijälkeä hyväksi käyttäen, on kokeen järjestelyillä ja etenkin jälkien teolla, maastoon sijoittelulla yms. erittäin suuri merkitys tässä koemuodossa. Jäljen teossa on määrätietoisesti pyrittävä säilyttämään tasalaatuinen ja kohtuullinen vaikeusaste. Jäljen teossa on pyrittävä mahdollisimman luonnonmukaiseen tulokseen.

2. Kokeiden järjestäminen

Kokeita anottaessa ja järjestettäessä on noudatettava niistä annettuja sääntöjä ja määräyksiä.

Anottaessa kokeeseen rajoitettua osanottajamäärää tulee rajoittamisessa noudattaa SKL-FKK:n asiasta antamia ohjeita.

Tuomareiden varaamisessa tulee ottaa huomioon kokeeseen alustavasti suunniteltu koiramäärä. Ohjeena voidaan pitää sitä, että yksi tuomari arvostelee 6 koiraa.

Mikäli tämä määrä halutaan ylittää, on siitä sovittava ao. tuomarin kanssa.

Tuomarit kutsutaan aina kirjallisesti ja tuomarille ilmoitetaan välittömästi ilmoittautumisajan päätyttyä koiramäärä.

Useamman tuomarin kokeen ollessa kysymyksessä, kokeen järjestäjä nimeää ylituomarin, huomioonottaen tuomarijääviyden.

Harjoitusarvostelua haluava tuomarikokelas ottaa itse yhteyttä ja sopii harjoittelusta ko. ylituomarin sekä kokeen koetoimikunnan kanssa.

Tuomarikokelaalla tulee olla kokeen myöntäneen kennelpiirin suostumus koearvostelun suorittamiseen.

Kennelpiirille koearvostelupyynnöä esittäessä on kokelaalla oltava koearvostelun vastaanotto-oikeudet omaavan ylituomarin ja koetoimikunnan suostumus koearvostelun suorittamiseen.

3. Jäljen sijoittaminen maastoon

Jälkimaastolle ei aseteta tarkkoja määrittämiä ja vaatimuksia, mutta koemaaston tulisi vastata todellisuudessa riistan liikkuma- ja oleskelualueita. Samaa jälkimaastoa ei kuitenkaan saa käyttää useammin kuin 5:n viikon välein. Jälkeä ei saa toistamiseen sijoittaa samoin.

Lisäksi sen tulisi olla:

- riistarikas mikäli mahdollista
- kohtuudella ihmisen kuljettavaa
- sellainen, että tuomari voi seurata koiran työskentelyä

Sopivia jälkimaastoja on mm:

- metsämaasto
- taimisto
- hakkuualue
- kuljettava suo
- luonnonniitty
- heinikko
- tiheikkö
- polut
- jne.

Mahdollisuuksien mukaan jälki tehdään "luonnonmukaiseksi" siten, että maasto on mahdollisimman vaihtelevaa, esim. korkeuseroja, oja, soita jne. pyritään käyttämään hyväksi.

Maastokohdat, joita tulisi välttää:

- jäte- ja lantakasat
- pintakuoritut maastot
- isot, laajat kallioalueet
- yleiset, liikennöidyt tiet
- louhikot ja jyrkänteet
- jyrkkäreunaiset, isot ojat
- riistan pesimispaikat
- aidat
- pellot

3.1. Etäisyydet

Jäljen lähdön tai kaadon ja kulmien etäisyys toisistaan vähintään 150 m.

Jäljen ja kaadon tulee olla vähintään 20 metrin päässä liikennöidystä tiestä.

Jälkien etäisyys toisistaan peitteisessä maastossa vähintään 200 metriä ja avonaisessa enemmän.

Jäljen etäisyys asumuksista tai vastaavista n. 100 metriä.

3.2. Välineet ja merkitseminen

Välineet

- kartta, johon jälki on merkitty
  - kompassi
  - sieni, noin 2,5 metrin narussa ja veripullo (sieni tulee olla kostutettu vedellä ennen veren kaatoa)
  - merkitsemistarvikkeet:
- + jälkimerkkejä, jotka eivät vahingoita puustoa ja ovat helposti irrotettavissa
- + lähtö-, suunta- ja kaatomerkit Huom. merkit on poistettava kaadolta kaatoa vietäessä.

3.3. Merkitseminen

3.3.1 Tuomarin kulkema osuus

Jäljen alkuun tulevaan lähtömerkkiin merkitään:

- jäljen numero
- jäljen verityksen päivämäärä
- jäljen verityksen kellonaika
- jäljen tekijät

Merkitsemisessä on huomattava:

Merkitseminen aloitetaan 50 metriä jäljen alusta. Merkkejä on oltava riittävän tiheässä, jotta opas tietää koko ajan missä jälki kulkee. Jälki merkitään **avomerkinnällä**.

3.3.2 Itsenäisesti kuljettu osuus

Ohjaaja saa merkitä itsenäisesti kuljetun jälkiosuuden
Ohjaajalle annetaan kartta johon on merkitty lähtö alue

4. Kaato

Kaatona käytetään hirvieläimen sorkkaa.

Kaadon tulee olla riittävän kaukana tiestä eikä tiellä saa kaadon kohdalla olla häiriöitä, jotka voisivat häiritä koiran työskentelyä.

Kaadon lähietäisyydellä käytetään ylituomarin nimeämää toimitsijaa, joka ottaa jäljestyksen loppuajan sekä ottaa vastaan makuumerkit ja kaadon.

Kaato sijoitetaan jäljen päähän 30 x 30 cm:n suuruiselle alueelle, jonka pintamaa on rikottu.

Kaato viedään jäljen päähän esim. muovikassissa niin, ettei maastoon tule hajua ennen kaatoa. **Kuljetuspussi**, jossa kaato viedään paikalleen, tuodaan pois metsästä.

VAHINGOITTUNEEN HIRVIELÄIMEN JÄLJESTÄMISKOKEEN ARVOSTELUOHJEET

1. YLEISTÄ

Tuomareiden tulee noudattaa sääntöjä ja ohjeita. Käyttövalion arvo menettää merkityksensä mikäli hyväksyty -tulos annetaan liian löysin perustein.

Kokeen järjestäjä tai ylituomari eivät vastaa kokeen aikana koiralle aiheutuneista vahingoista.

2. ARVOSTELUOHJEET

2.1 Lähtö (a)

Koira ja ohjaaja tuodaan 100 metriä leveälle alueelle, josta hänen tulee omatoimisesti koiransa kanssa löytää jälki ja aloittaa jäljestäminen. Jos jäljen alkua ei löydy, koe päättyy ja tulos on hylätty. Lähtö on erinomainen, jos koira ottaa jäljen kulkematta sen yli. Lähtö on hyvä, jos koira kulkee jäljen yli, mutta palatessaan ottaa sen. Lähtö on tyydyttävä, jos koira kulkee jäljen yli useasti ja ohjaaja joutuu opastamaan koira jäljelle.

2.2 Jäljestämishalukkuus (b)

Tällä arvostelukohdalla todetaan koiran into verijälkeä kohtaan sekä sen halukkuus jäljestää. Tuomarin tulee seurata myös ohjaajan työskentelyä.

- säilyttääkö koira halunsa seurata verijälkeä oma-aloitteisesti vai pitääkö ohjaajan jatkuvasti antaa kehotuksia
- liiallinen, monisanainen innostaminen on kiellettyä ja se on katsottava koiran ohjaamiseksi

Liian nopeaa koira on jarrutettava. Sopivaksi vauhti katsotaan silloin, kun ampumatilanteen (AT) ottaminen on mahdollista milloin tahansa.

Parhaimmillaan jäljestämishalukkuus on silloin, kun koira jäljestää oma-aloitteisesti. Jäljestämishalukkuuden tulisi mieluiten parantua loppua kohden ja antaa vaikutelma, että koira työskentelee itsenäisesti, halukkaasti ja äänettömästi.

2.3. Jäljestämisvarmuus (c)

Jäljestämisvarmuudella ymmärretään kaikki ne toiminnot ja tavat, joiden avulla koira pysyy jäljellä tai siitä sivuun joutuessaan tietoisesti pyrkii löytämään jäljen ja löytää sen. Jäljestämisvarmuus on selvää näyttöä siitä, että koira on jatkuvasti selvillä jäljestämistehtävästään. Hyvä varmuus on todettavissa sillä, etteivät mitkään ulkoiset tekijät vähennä koiran kiinnostusta jälkeen. Jäljestämisvarmuus joutuu kovimmalle koetukselle silloin, kun riista näyttäytyy jäljestämisen aikana ja/tai jäljellä on tuoreita riistan jälkiä. **Tuomarin tulisi aina pyrkiä havaitsemaan nämä vaikeasti todettavat jäljestämisvarmuuden näytöt.**

Tietoisen jälkitarkasti, hyvin etenevä koira osoittaa aina jäljestämisvarmuutta. Epävarma ja selvästi hidastunut eteneminen, sekä harhailu jäljen välittömässä tuntumassa, eivät osoita jäljestämisvarmuutta. Jäljestämisvarmuus ei edellytä ehdotonta maavainuista työskentelyä. Esim. kova tuuli voi aiheuttaa koiran etenemistä jäljen sivussa. Arvostelussa tulee aina huomioida tuulen suunta. Mikäli koira toistuvasti kadottaa jäljen, vaikka se löytäisikin jäljen omatoimisesti, on se katsottava virheeksi.

2.4. Työskentelyn etenevyys (d)

Etenevyys on parhaimmillaan, kun koira etenee tasaisesti, varmasti ja jälkitarkasti maastoon soveltuvaa kävelyvauhtia. Liian kova vauhti on katsottava virheeksi. Jatkuvien tarkistuslenkkien teko osoittaa epävarmuutta ja etenevyys kärsii. Puurtavaa työskentelyä on pidettävä pahana virheenä. (Koira kiertää esim. jäljen päällä, palaten hieman taaksepäin ja sivulle eikä pääse eteenpäin jäljestyksessä).

Koiran katkonainen eteneminen "tippa tipalta" voi myös häiritä etenevyyttä, mikäli eteneminen on häiritsevän hidasta tai seisoskelevaa. Siihen voi vielä liittyä toistuva paluujäljen seuraaminen. Tällöinkään etenevyyttä ei pidä hyväksyä. Etenevyyden arvostelussa tulee ottaa huomioon myös maasto-olosuhteet.

2.5. Kulmaukset, makaukset, katkojen selvittämiskyky (e)

Kulmauksilla ja makuilla tulee seurata koiran työskentelyn huolellisuutta. Tuomarin tulee olla selvillä kulkemansa jälkiosuuden kulumien, makauksien ja katkon sijainneista.

Koiran tulee jäljestää (oikaisematta) jäljen koko veritetty osuus.

Koiran on osoitettava yksi makaus tuomarin arvostelemalla osuudella tai tuotava yksi merkkikapula toimitsijalle.

2.6. Kaato (f)

Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan, että koira ja ohjaaja löytävät kaadon ja tuovat sen pois metsästä.

Hyväksytyä tulosta ei anneta koiralle jonka kokonaissuoritus ei ole erittäin hyvä, esim,

- koira ei löydä jälkeä
- ohjaaja on auttanut koira sääntöjen vastaisesti tuomarin arvostelemalla osuudella
- jälki on ollut liian lyhyt
- koiran työskentely on ollut puurtavaa
- aikaa käytetty yli 60 min.

Hukka

Koiran kadottaessa jäljen sallitaan sen etsiä sitä niin kauan kuin katsotaan määrätietoisella työskentelyllä mahdolliseksi löytää jälki. Mikäli jälki ei löydy, koe hylätään.

Paluujäljen seuraaminen on tuomittava hukaksi, jos koira ei oma-aloitteisesti käänny takaisin paluujäljeltä.

Jäljestämisaika

Mikäli koiran eteneminen on hidasta ja tuomari toteaa, että niin hitaalla ja/tai epävarmalla työskentelyllä ei sääntöjen määrittelemän ajan puitteissa päästä jäljen loppuun, voi tuomari harkintansa mukaan keskeyttää koesuorituksen.

Arvostelu

Koiran arvostelussa tulee noudattaa ehdotonta puolueettomuutta. Kokeen tapahtumat on rekisteröitävä sellaisina kuin tuomari itse on ne nähnyt.

Koiralle tulee aina tehdä oikeutta. Mikäli tuomari huomaa, että koira aiotaan auttaa sääntöjen vastaisesti, on tästä heti huomautettava ohjaajalle.

Sanallisen arvostelun tulee aina vastata arvostelukohdista annettuja arvioita.

Koirakohtaisiin arvosteluihin (tekstiin) ei merkitä tapahtumien kellonaikoja.

Koiran arvostelu tulee aina suorittaa rakentavassa hengessä.

Arvostelun voi muodostaa seuraavien asioiden pohjalta:

- lähti
- työskentelytapa (maa-/ilmavainuinen)
- jäljestämishalukkuus
- jäljestämisvarmuus
- työskentelyn etenevyys
- kulmauksien, makauksien ja katkojen selvittämiskyky
- yleisvaikutelma jälkikoirana
- riistahavainnot ja muut mahdolliset häiriöt jäljellä
- muut tuomarin harkinnanvaraiset asiat

YLITUOMARIN TEHTÄVÄT JA VELVOLLISUUDET

Yliuomari vastaa kokeen virheettömästä kulusta ja huolehtii siitä, että arvostelut tulevat suoritetuiksi oikein ja yhdenmukaisesti. Kokeen yliuomarin on aina ennalta tutustuttava koejärjestelyihin ja varmistauduttava siitä, että koetoimikunta on tehtäviensä tasalla.

Alkupuhuttelu

Yliuomari suorittaa alkupuhuttelun, jonka jälkeen kokeen yliuomari tai hänen nimeämänsä henkilö suorittaa jälkien arvonnin. Alkupuhuttelussa selvitetään mm. seuraavat asiat:

- "äitiysloma" 30/42
- kiimaiset nartut eivät saa osallistua
- koiran ohjaaminen sallitaan lähdössä
- ohjaaja on velvollinen pitämään koiran kytkettynä ja olemaan siitä n. 6 metrin etäisyydellä tuomarin arvosteleman matkan ajan. Koiran harhautuessa jäljeltä on ohjaajan silloinkin seurattava sitä n. 6 metrin päässä. Jäljestysnarusta saa irrottaa vain tuomarin luvalla. Myös loppuosuuden koira kulkee kytkettynä.
- nopean koiran jarruttamisvelvollisuus
- kokeen keskeyttäminen:
  - + jälki ei löydy
  - + hukkaan
  - + liian hidas, puurtava työskentely
  - + työskentely 60 min, tuomarin harkinnan mukaan
  - + ohjaajan keskeyttämisoikeus
- menettely paluujäljellä
- ohjaajan toimiminen kaadolla
- koiran innostaminen
- ohjaaminen ja auttaminen sekä sen vaikutus arvosteluun
- koiran rankaiseminen
- valitusmenettely

Tuomarikertomus

Kertomukseen tulee merkitä kokeessa toimineet tuomarit ja heidän arvostelemansa koirat numeroin.

Kertomusta laadittaessa tulisi harkita, oliko kokeessa jotain erittäin hyvää tai huonoa. Ainakin seuraavia asioita tulisi lyhyesti käsitellä:

- vastaava koetoimitsija / koetoimikunta
- mahdolliset harjoitus-/koe-arvostelijat kotipaikkakuntineen,
- arvostelun vastaanottaneen tuomarin nimi ja numero
- hyväksyttiin/hylättiin
- maasto
- sää
- jälkien pituus ym.
- opastuksen taso
- kaato
- mahdolliset riistahavainnot

YLITUOMARIKOULUTUS

SKL-FKK:n koe- ja kilpailutoimikunta kutsuu henkilöt ylituomari koulutukseen.

Tuomarikoulutuksessa noudatetaan SKL-FKK:n ohjetta Palkinto-, arvostelu- ja ylituomareiden koulutus ja pätevyminen sekä toiminta.

- henkilöllä on hirvieläin metsästyskokemusta
- henkilöllä on metsästyslain ja asetuksen mukainen metsästyskortti ja hyväksytysti suoritettu voimassa oleva ampumakoe.
- on metsästyskoirarotujärjestön ja SKL-FKK:n jäsen
- on toiminut koiran ohjaajana vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeessa, tai todistettavasti toiminut viranomaisten kanssa käytännön jäljestyshetvissä
- kokelaan on suoritettava vähintään yksi harjoitusarvostelu ennen koe-arvostelujen suorittamista. Kokelas ottaa itse yhteyttä ja sopii harjoittelusta ko. ylituomarin sekä kokeen koetoimikunnan kanssa
- 1. koe-arvostelu tulee suorittaa kurssin jälkeen 12 kuukauden sisällä ja ensimmäisen ja toisen koe-arvostelun väli ei saa olla ylittämättä kahta koekautta
- koe-arvosteltavana on oltava vähintään kahdessa kennelpiirin nimeämässä kokeessa, kussakin vähintään 1 hyväksyttyä koira. Koe-arvostelut on suoritettava kahdelle eri ylituomarille.
- kokelas on hylättävä, mikäli hänen antamansa tulokset poikkeavat useamman kuin yhden koiran osalta arvostelevalta ylituomarilta antamasta tuloksesta. Koe-arvosteluun tulee olla kokeen myöntäneen kennelpiirin suostumus. Kennelpiirille koe-arvostelua esitettäessä on kokelaalla oltava koe-arvostelun vastaanotto-oikeudet omaavan ylituomarin ja koetoimikunnan suostumus koe-arvostelun suorittamisesta

TOIMITSIJAT

Opas

Oppaan tehtävät ovat erittäin vaativat ja vastuulliset. Tuomarin mahdollisuudet arvostella koiran työskentelyä mahdollisimman hyvin riippuvat siitä, kuinka hyvin opas on tehtäviensä tasalla. **Koiran suoritus voidaan jopa hylätä, jos tuomari ei ole voinut arvostella jotain koesuorituksen osaa.**

Varsinaiset tehtävät:

- osallistuu jäljen tekemiseen
  - antaa tuomarille yleisselvityksen jäljestä
  - sopii tuomarin kanssa niistä merkeistä ja keinoista, millä hän ilmoittaa jäljen kulun, kulmat, makuut, katkon ja kaadon
  - huolehtii siitä, että kaato on sääntöjen mukaisesti viety paikalleen ja että siihen on tiputettu muutama pisara verta.
  - huolehdi, että kuljetuspussi tuodaan pois maastosta
  - poistaa kaikki merkit kaadolta ja sen läheisyydestä
  - **huolehtii siitä, että tuomari on aina selvillä jäljen sijainnista ja kulkusuunnasta**
  - ilmoittaa tuomarille riittävän ajoissa lähestyttäessä kulmaa, makausta, ja katkoa, sekä osoittaa ko. kohde
  - ilmoittaa tuomarille kulkemisen kannalta merkittävistä maastokohdista
  - koiran kadottaessa jäljen on siitä ilmoitettava tuomarille. Opas siirtyy hieman jäljen sivuun, jolloin koiran ohjaaja ei voi päätellä jäljen sijaintia eikä suuntaa hänen liikkeistään.
  - kerätä kaikki jälkimerkit pois jäljestyksen jälkeen
  - ottamassa jäljen lopussa suorituksesta loppuaika sekä makauksien merkkikapulat ja kaadon.
- Koiran jäljellä tapahtuvan suorituksen arviointi ei ole sallittua ennen kokeen virallisten tulosten julkistamista.

Vastaava koetoimitsija

Vastaava koetoimitsija on kokeen varsinainen vetäjä. Hänen vastuullaan on ennen kaikkea huolehtia kokeen asiallisesta ja sääntöjenmukaisesta sujumisesta.

Tehtävät ennen koetta:

- välineiden ja tarvikkeiden hankinta ja kuljetuksen valvonta
- palkintojen hankinta
- jälkien yleissijoituksen suunnittelu
- jälkien tekemisen ja verityksen organisointi ja valvonta
- koeohjelman laadinta
- kokeen yleishuollon järjestäminen
- jälkien arvonnin järjestäminen

Tehtävät kokeen aikana:

- alku- ja loppuseremonioiden vetäminen
- kuljetusten järjestely (koirat, ohjaajat, oppaat ajoissa jäljelle, toimitsija kaadolle)
- aikataulusta huolehtiminen
- tuomarien kuljetus ja heistä huolehtiminen
- koetoimikunnan sihteerin tehtävien järjestäminen ja valvonta
- yleinen järjestyksen valvonta (Huom. koirien on oltava kytkettyinä koe- ja keskuspaikalla)
- valvoa, että koepöytäkirjat ja koirakohtaiset arvostelupöytäkirjat ovat asianmukaisesti täytetyt ja allekirjoitetut sekä varmistaa että ne toimitetaan kennelpiirille viikon kuluessa kokeen päättymisestä

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeen järjestäminen koostuu monista osatekijöistä. Edellä olevat ohjeet sekä säännöt ja muut koemuotoa koskevat ohjeet tarkoin noudatettuina antavat perustan hyvin läpiviedylle kokeelle ja mahdollistavat koirien tasapuolisen arvioimisen jäljestäjinä.

KOIRANOHJAAJAN TOIMINTAOHJE

1. Koiranohjaajana vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeessa voi toimia henkilö, joka omaa tarpeeksi hyvän fyysisen kunnon ja jolla on metsästyslain ja asetuksen mukainen metsästyskortti ja hyväksytysti suoritettu ampumakoe.
2. Koiran ilmoittaminen kokeisiin on tehtävä kirjallisesti kokeen järjestäjälle ilmoituksessa olevaan päivämäärään mennessä osanottomaksuineen, ellei koeilmoituksessa ole toisin määrätty.
3. Kokeen järjestäjät ilmoittavat koiran omistajalle, onko hänen koiransa voitu hyväksyä ko. kokeeseen ja myönteisessä tapauksessa kokoontumispaikan ja -ajan, samoin majoittumis- ja ruokailumahdollisuuksista.
4. Saavu ajoissa koepaikalle. (vähintään ½ tuntia ennen ylituomarin puhuttelua)
5. Esitä koetoimikunnalle koiran rekisterikirja, rokotustodistukset ja mahdolliset muut tarvittavat asiakirjat.
6. Seuraa tarkoin ylituomarin puhuttelua, koska tässä tilaisuudessa saadaan toimintaohjeet kokeen ajaksi.
7. Tee oppaan kanssa kulkusuunnitelma. Huolehdi, että koirasi on valmiina maastossa kun sen aika on lähteä jäljelle.
8. Koiranohjaaja on kokeen aikana aina koiran virallinen edustaja, riippumatta koiran omistussuhteista. Koiralla tulee olla sama ohjaaja koko koesuorituksen ajan.
9. Koiranohjaajan tulee tarkoin noudattaa niitä ohjeita, joita ylituomarin puhuttelussa on annettu sekä koesuorituksen aikana arvostelevan tuomarin antamia ohjeita.
10. Vähä-ääninen ja hillitty työskentely koiran kanssa johtaa yleensä parhaaseen tulokseen ja kuvastaa hyvää yhteistyötä koiran ja ohjaajan välillä.
11. Ylituomarin hyväksymästä sääntöjen mukaisesta loppuarvostelusta ei voi valittaa. Muista syistä syntyneet erimielisyydet on viipymättä ilmoitettava ylituomarille. Jatkovalitusmenettelystä antaa ylituomari ohjeet, mikäli ao. ei tyydy ylituomarin ja koetoimikunnan yhdessä tekemään päätökseen asiassa.
12. Osallistu kokeen päätöstilaisuuteen. Tällöin julkistetaan tulokset.
13. Koiran ohjaaja on velvollinen huolehtimaan koiran kaikinpuolisesta hyvinvoinnista kokeen aikana, niin koemaastossa kuin majoitusalueellakin, koska koepäivä on pitkä.
14. Koiran aiheuttamista vahingoista vastaa koiran omistaja.
15. Käyttäydy kokeessa esimerkillisesti tuomaria, opasta, toisia koiranomistajia ja kaikkia muitakin läsnäolijoita kohtaan niin kuin toivoisit heidän käyttäytyvän sinua kohtaan.